

Çingiz Aýtmadowyň mankurtlary

Category: Edebi makalalar, Kitapcy

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Çingiz Aýtmadowyň mankurtlary CENGİZ AYTMATOV DIYOR KI...
MANKURTLAŞMA

Eski mankurt ile şimdiki mankurtun aslı birdir, fakat o zamanlarda güç ile kafalara zorlama yapıldı, şimdi **televizyonlarla yapılıyor**. O zaman on insan mankurtlaştırılırken **şimdi milyonlar mankurtlaştırılıyor**.

*Mankurt olmamak için ne yapmak lazım? Milletlerin yetişmiş büyük insanları, halkına yabancı olmayan bir aydın kitlesi, elitesi olması lazım. Topluma yön verecek gençleri yetiştirecek **büyük sanat adamları olması lazım**. Halk düşündürülmeli... Biz kimiz? Bizim tarihimiz nedir? Bizim medeniyetimiz nedir? Bizim özümüz kimdir, sözümüz nedir?*

Hayat bir mücadeledir. İki akım var. Biri mankurtlaştırmaya çalışan, diğeri buna karşı mücadele eden. Bazen biri bazen diğeri başarılı gözükebilir. Bu bir diyalektiktir. İnsanlar bunun için mücadele ediyor. Her mücadelede bir fark vardır. Ben mankurtçuluğa kalemle savaş açtım, gelecek zamanda bunun şekli değişebilir.

• Dilimiz Kimliğimizdir

Şu anda bağımsızlığa kavuşmuş Orta Asya ve Kazakistan ülkelerinin edebiyatları emperyalist ideolojilerden kurtulup üreticiliğin yeni vadisine, tarihî yeni dönüm noktasına erişmiştir. Meseleyi bu yönde ele aldığımızda onlar için en verimli seçenek, bana göre Türk dillerinin birbirine yakınlaşması, birbirinin tecrübesinden istifade edip özleşmesi ve kökeni bir olan dillerin birbirlerinin potansiyelinden nöbetleşerek faydalanmasıdır. Bu çerçevede içerisinde her bir Türk dili kendisinin millî kültürünün yararı için azami çaba göstermesi, elbette çok faydalı olacaktır. Ne kadar Türk dili

varsa o kadar da edebî dilimiz var. Kim bilir, gelecekte hepimizi kucaklayan ortak bir Türk edebî dili meydana gelir. Türk dillerinin ortak dile yaklaşması için bir konsensüs lazım. Ortak bir gramer ve sözlük gerekli. Biz bir kelimeyi sizden alalım, siz bizden alın.

• Ortak Zenginliğimiz Eski Türk Dilidir

Bizi birleştiren köprü, ortak zenginliğimiz olan eski Türk dilidir. 1920'lere kadar Türkistan'da yazı birdi. Arap alfabesiyle yazılan bir metni, kitabı herkes okuyabiliyordu. Bunu Kazak Kazakça, Özbek Özbekçe, Azerbaycanlı Azeri dilinde okuyordu. Bu elbette yakınlık doğurmuştur. Böyle devam etseydi, ileride orijinal bir Türkistan kültürü, belki de daha ileride dillerin birleşmesiyle orijinal ve müşterek bir Türk dilinin ortaya çıkması mümkündü. Bu o devirdeki aydınlarımızın da bir ülküsüydü. Fakat tarihî oluşum bunu engelledi. Yani o zamanki Rusya'nın liderleri ve bizdeki parti başkanları böyle bir gelişmeyi hoş karşılamadılar. Parça parça bir Türkistan onların daha çok işine geliyordu.

1940 yılında Kiril alfabesine geçtikten sonra Ruslar herkese bir alfabe uydurdu. Böylece farklı farklı alfabeler ortaya çıktı. Neticede birbirimizi rahatlıkla okuyabilecek seviyeden uzaklaştık.

Müşterek bir yazı dili oluşturma ülküsü hepimizin paylaştığı bir fikir. Çünkü Türkistan devletleri birleşirse, bu halklar bir devlet olma yoluna giderse o zaman kendi başına çok güçlü, medeniyetli bir devlet olacaktır. Ama halkların da birbirleriyle kaynaşması lazımdır. Birbirimizin ellerine sarılmalı, birbirimize kenetlenip sağlam bir şekilde direnç göstermemiz lazım.

Her yazar milletin çocuğudur ve o milletin hayatını anlatmak, eserlerini millî gelenek ve törelerini kaynak olarak zenginleştirmek zorundadır. Benim yaptığım önce bu, yani kendi milletimin geleneklerini ve hayatını anlatıyorum. Fakat orada kaldığınız takdirde bir yere varamazsınız. Edebiyatın, millî hayatı ve gelenekleri anlatmanın ötesinde de hedefleri vardır.

Yazar, ufkunu millî olanın ötesinde, doğru geliştirmek ve «evrensel» olana ulaşmak için gayret göstermek durumundadır. İyi yazar «tipik insan» ortaya koyma ustalığına erişen yazardır.

• Vatan Sevgisi

Dedem diyordu ki, geçmiş zamanların birinde bir han başka bir hanı esir almış. Bu han esirine:

–Eğer istersen benim kölem olarak yanımda kalır uzun zaman yaşayabilirsin. İstemezsen en büyük arzunu yerine getirir, sonra da seni öldürürüm.

Esir olan han düşünüp cevap vermiş:

–Köle olarak yaşamak istemiyorum, beni öldür daha iyi. Ancak öldürmeden önce her hangi bir çobanı buraya getirmeni istiyorum.

–Ne yapacaksın o çobanı?

–Ölmeden önce ondan bir türkü dinlemek istiyorum...

Dedem diyor ki; **“İşte böyle vatanlarının bir türküsü için canlarını feda eden insanlar varmış. Bu insanları görmeyi ne kadar isterdim!”** Herhalde onlar büyük şehirlerde yaşıyorlar.

Türküyü dinlerken dedem kulağıma fısıldar: *“İlahi! Ne büyük insanlarmış eski insanlar! Ne türküler yakmışlar.»* Edebi makalalar